

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Кафедра менеджменту ім. проф. Й. С. Завадського

ЗАТВЕРДЖЕНО
Факультет аграрного менеджменту
«18» червня 2026 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЕТИКА БІЗНЕСУ»**

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»

Спеціальність 073 Менеджмент

Освітня програма «Менеджмент»

Факультет аграрного менеджменту

Розробники: Ольга ГОГУЛЯ доцент кафедри менеджменту ім. проф.

Й. С. Завадського, кандидат економічних наук, доцент

Вікторія СОТНИК доцент кафедри менеджменту ім. проф.

Й. С. Завадського, кандидат економічних наук, старший дослідник

Київ – 2026 р.

Опис навчальної дисципліни «Етика бізнесу»

Навчальна дисципліна «Етика бізнесу» є вибіркоким компонентом освітньо-професійної програми «Менеджмент» для підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 073 «Менеджмент», метою якої є формування у майбутніх фахівців сучасного управлінського мислення та системи теоретичних знань і практичних навичок у сфері менеджменту підприємницької діяльності в цілому та етики бізнесу зокрема. Завданнями навчальної дисципліни є теоретична і практична підготовка здобувачів вищої освіти з питань розуміння сутності понять і категорій етики бізнесу; формування системи цінностей, поглядів, норм поведінки ділових людей, що дозволяють успішно адаптуватися до середовища з метою професійного росту; застосування сучасних наукових концепцій, підходів, методів та технологій підвищення ефективності управління бізнесом завдяки правильному використанню менеджерами різних рівнів етичних принципів ведення бізнесу, моральних норм і стандартів та створення цілісної системи соціально-психологічного управління бізнес-процесами в організації; розуміння етичних норм і принципів як на рівні глобального бізнес-середовища, так і на рівні організації та особи керівника.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, ступінь вищої освіти		
Ступінь вищої освіти	<i>бакалавр</i>	
Галузь знань	<i>07 Управління та адміністрування</i>	
Спеціальність	<i>073 Менеджмент</i>	
Освітня програма	<i>Менеджмент</i>	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	вибіркова	
Загальна кількість годин	180	
Кількість кредитів ECTS	6	
Кількість змістових модулів	2	
Форма контролю	<i>екзамен</i>	
Показники навчальної дисципліни для денної, заочної та дистанційної (за наявності) форм здобуття вищої освіти		
	Форма здобуття вищої освіти	
	денна	заочна
Курс (рік підготовки)	4	4
Семестр	8	7, 8
Лекційні заняття	<i>24 год.</i>	<i>6 год.</i>
Практичні, семінарські заняття	<i>36 год.</i>	<i>10 год.</i>
Лабораторні заняття	-	-
Самостійна робота	<i>120 год.</i>	<i>164 год.</i>
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	<i>5 год.</i>	-

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета - формування у майбутніх фахівців (менеджерів) сучасного управлінського мислення та системи теоретичних знань і практичних навичок у сфері менеджменту підприємницької діяльності в цілому та етики бізнесу зокрема..

Перелік навчальних дисциплін, які передують вивченню – «Менеджмент», «Самоменеджмент», «Лідерство, управління комунікаціями та командною взаємодією», «Діловий протокол і ведення переговорів», «Правове забезпечення управлінської діяльності», «Бізнес-комунікації», «Менеджмент організацій», «Управління персоналом».

Набуття компетентностей:

Інтегральна компетентність (ІК): здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, які характеризуються комплексністю і невизначеністю умов, у сфері менеджменту або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів соціальних та поведінкових наук.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 13. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

ЗК 15. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК 5. Здатність управляти організацією та її підрозділами через реалізацію функцій менеджменту.

СК 6. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.

СК 7. Здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту.

СК 8. Здатність планувати діяльність організації та управляти часом.

СК 13. Розуміти принципи і норми права та використовувати їх у професійній діяльності.

СК 14. Розуміти принципи психології та використовувати їх у професійній діяльності.

СК 15. Здатність формувати та демонструвати лідерські якості та поведінкові навички.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 1. Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ПРН 9. Демонструвати навички взаємодії, лідерства, командної роботи.

ПРН 12. Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації.

ПРН 14. Ідентифікувати причини стресу, адаптувати себе та членів команди до стресової ситуації, знаходити засоби до її нейтралізації

ПРН 15. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та громадсько свідомо на основі етичних міркувань (мотивів), повагу до різноманітності та міжкультурності.

2. Програма та структура навчальної дисципліни «Етика бізнесу»

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин								
	денна форма					заочна форма			
	тижні	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
			л	п	с.р.		л	п	с.р.
Модуль 1. Теоретичні аспекти етики бізнесу									
Тема 1. Етика – підґрунтя сучасного бізнесу	1		2	2	60		1		81
Тема 2. Етика бізнесу: еволюція розвитку, поняття та значення	2		2	2				2	
Тема 3. Етичні проблеми та порушення етики бізнесу сучасності	2, 3		4	4			1		
Тема 4. Адміністративна та корпоративна етика і культура	4		2	4				2	
Тема 5. Етика відносин з зовнішніми діловими партнерами	5, 6		4	4			1	2	
Разом за змістовим модулем 1		90	14	16	60	90	3	6	81
Модуль 2. Ділова етика в організації									
Тема 6. Етика бізнесу організації. Бізнес-етикет: сутність та правила	6, 7		2	4	60		1		83
Тема 7. Стиль, манери та імідж ділової людини	8		2	4			1	1	
Тема 8. Етичні норми ділового спілкування. Культура публічного виступу	9, 10		2	4			1	1	
Тема 9. Організація й проведення ділових комунікативних заходів	10, 11		2	4				1	
Тема 10. Академічна доброчесність як прояв ділової етики	12		2	4				1	
Разом за змістовим модулем 2		90	10	20	60	90	3	4	83
Усього годин		180	24	36	120	180	6	10	164
Курсова робота		-	-	-	-	-	-	-	
Усього годин		180	24	36	120	180	6	10	164

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Етика – підґрунтя сучасного бізнесу	2
2	Тема 2. Етика бізнесу: еволюція розвитку, поняття та значення	2
3	Тема 3. Етичні проблеми та порушення етики бізнесу сучасності	4
4	Тема 4. Адміністративна та корпоративна етика і культура	2
5	Тема 5. Етика відносин з зовнішніми діловими партнерами	4
6	Тема 6. Етика бізнесу організації. Бізнес-етикет: сутність та правила	2
7	Тема 7. Стиль, манери та імідж ділової людини	2
8	Тема 8. Етичні норми ділового спілкування. Культура публічного виступу	2
9	Тема 9. Організація й проведення ділових комунікативних заходів	2
10	Тема 10. Академічна доброчесність як прояв ділової етики	2
	Разом	24

4. Теми лабораторних (практичних, семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Семінарське заняття 1. Етика – підґрунтя сучасного бізнесу	2
2	Семінарське заняття 2. Етика бізнесу: еволюція розвитку, поняття та значення	2
3	Семінарське заняття 3. Етичні проблеми та порушення етики бізнесу сучасності	2
4	Практичне заняття 1. Етичні проблеми та порушення етики бізнесу сучасності	2
5	Семінарське заняття 4. Адміністративна та корпоративна етика і культура	2
6	Практичне заняття 2. Адміністративна та корпоративна етика і культура	2
7	Семінарське заняття 5. Етика відносин з зовнішніми діловими партнерами	2
8	Практичне заняття 3. Етика відносин з зовнішніми діловими партнерами	2
9	Семінарське заняття 6. Етика бізнесу організації. Бізнес-етикет: сутність та правила	2
10	Практичне заняття 4. Етика бізнесу організації. Бізнес-етикет: сутність та правила	2
11	Семінарське заняття 7. Стиль, манери та імідж ділової людини	2
12	Практичне заняття 5. Стиль, манери та імідж ділової людини	2
13	Семінарське заняття 8. Етичні норми ділового спілкування. Культура публічного виступу	2
14	Практичне заняття 6. Етичні норми ділового спілкування. Культура публічного виступу	2
15	Семінарське заняття 9. Організація й проведення ділових комунікативних заходів	2
16	Практичне заняття 7. Організація й проведення ділових комунікативних заходів	2
17	Семінарське заняття 10. Академічна доброчесність як прояв ділової етики	2
18	Практичне заняття 8. Академічна доброчесність як прояв ділової етики	2
	Разом	36

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Самостійна робота 1. Теоретичні аспекти етики бізнесу	60
2	Самостійна робота 2. Ділова етика в організації	60
	Разом	120

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- усне або письмове опитування;
- співбесіда;
- тестування;
- захист практичних робіт.

7. Методи навчання:

- метод проблемного навчання;
- метод практико-орієнтованого навчання;
- кейс-метод;
- метод проєктного навчання;
- метод перевернутого класу, змішаного навчання;
- метод навчання через дослідження;
- метод навчальних дискусій та дебат;
- метод командної роботи, мозкового штурму
- метод гейміфікованого навчання.

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
<i>Модуль 1. Теоретичні аспекти етики бізнесу</i>		
Семінарське заняття 1. Етика – підґрунтя сучасного бізнесу	ПРН 1, 9, 12, 14, 15	5
Семінарське заняття 2. Етика бізнесу: еволюція розвитку, поняття та значення	Розуміти моральні засади людських відносин, сутність етики як регулятора людської поведінки, концепцію філософії життя; принципові етичні положення підприємницької діяльності; проблеми застосування моральних принципів у бізнес-діяльності; види та соціальні наслідки порушення етики бізнесу;	5
Семінарське заняття 3. Етичні проблеми та порушення етики бізнесу сучасності	глобальні проблеми сучасності (взаємодії природи і суспільства, суспільних взаємовідносин, розвитку людини та забезпечення її майбутнього); етичні проблеми віртуалізації комунікаційних процесів; роль стандартів та етичних кодексів у регулюванні етичних питань в організації; елементи міжнародного	5
Практичне заняття 1. Етичні проблеми та порушення етики бізнесу сучасності		10
Семінарське заняття 4. Адміністративна та корпоративна етика і культура		5
Практичне заняття 2. Адміністративна та корпоративна етика і культура		10
Семінарське заняття 5. Етика відносин з зовнішніми діловими партнерами		5

Практичне заняття 3. Етика відносин з зовнішніми діловими партнерами	етикету. Вміти розрізняти та встановлювати взаємозалежність між основними блоками проблем етики: моральна свідомість; моральні відносини; моральна діяльність; демонструвати етичні проблеми управління та бізнесу; формувати етичний кодекс організації, визначати етичні принципи корпоративної поведінки. Знати особливості розвитку та сучасні етичні теорії, сутність основних категорій етики бізнесу: об'єкт та суб'єкт відносин у бізнесі, предмет етики бізнесу, принципи і функції етики, форми впровадження етики бізнесу, структуру й основні види етики бізнесу; сучасні види етики; поняття ідеального комунікативного співтовариства; суть і значення корпоративної соціальної відповідальності, загальні аспекти соціальної відповідальності бізнесу; суть ділової етики та культури у міжнародному бізнесі.	10
Самостійна робота 1		15
Модульна контрольна робота 1		30
Всього за модулем 1		100
Модуль 2. Ділова етика в організації		
Семінарське заняття 6. Етика бізнесу організації. Бізнес-етикет: сутність та правила	ПРН 1, 9, 12, 14, 15 Розуміти значення корпоративної культури та етичного клімату організації; зміст неетичної поведінки керівника та її наслідки; ставлення управлінського персоналу організації до найманого працівника; значення меценатства; сучасний діловий протокол та етикет, зокрема діловий етикет як важливу складову корпоративної культури; сутність і значення спілкування у професійній діяльності менеджера; культуру ділового спілкування як важливу умову професіоналізму бізнесмена; прикладні аспекти комунікативних заходів як основи ділової взаємодії; взаємозв'язок Кодексу честі та академічної доброчесності. Вміти визначати мотиваційні чинники і цінності людини; формувати етичні норми: правила та використання в управлінській сфері; формувати місію і принципи організації, підрозділу та співробітників; будувати карту конфліктів, визначати функціональні обов'язки працівника на засадах етики бізнесу; здійснювати візуальну психодіагностику; використовувати техніку ефективного	4
Практичне заняття 4. Етика бізнесу організації. Бізнес-етикет: сутність та правила		8
Семінарське заняття 7. Стиль, манери та імідж ділової людини		4
Практичне заняття 5. Стиль, манери та імідж ділової людини		8
Семінарське заняття 8. Етичні норми ділового спілкування. Культура публічного виступу		4
Практичне заняття 6. Етичні норми ділового спілкування. Культура публічного виступу		8
Семінарське заняття 9. Організація й проведення ділових комунікативних заходів		4
Практичне заняття 7. Організація й проведення ділових комунікативних заходів		8
Семінарське заняття 10. Академічна доброчесність як прояв ділової етики		4
Практичне заняття 8. Академічна доброчесність як прояв ділової етики		8
Самостійна робота 2		10

	спілкування; володіти інструментами попередження та протидії академічній нечесності. Знати принципи корпоративної культури і критерії оцінки її прояву; класифікація стилів керівництва; методи морального впливу керівника на працівників організації; суть конфлікту; етичні норми у взаємовідносинах із діловими партнерами, конкурентами; основні поняття етикету, види етикету, найпоширеніші помилки в сфері ділового етикету; основні правила та вимоги до формування позитивного іміджу; характеристику стилів спілкування, бар'єри спілкування та шляхи їх подолання; правила етикету ділових зустрічей; суть та основні поняття академічної доброчесності, зміст академічної доброчесності згідно Закону України «Про вищу освіту».	
Модульна контрольна робота 2		30
Всього за модулем 2		100
Навчальна робота		(M1 + M2)/2*0,7 ≤ 70
Екзамен		30
Всього за курс		(Навчальна робота + екзамен) ≤ 100

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний)
Політика щодо академічної доброчесності	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (зокрема із використанням мобільних девайсів). Самостійні роботи у вигляді доповідей, презентацій повинні мати коректні текстові посилання на використані інформаційні джерела
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально в дистанційному режимі (у онлайн формі за погодженням із деканом факультету і лектором курсу)

9. Навчально-методичне забезпечення:

1. Електронний навчальний курс навчальної дисципліни «Етика бізнесу» (на навчальному порталі НУБіП України eLearn - <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=2871>).
2. Ділова етика і соціальна відповідальність бізнесу: навчальний посібник / Т.І. Балановська, О.П. Гоголя, В.В. Сотник, В.В. Восколупов. Київ: ЦП «КОМПРИНТ», 2026. 475 с.
3. Менеджмент: навчальний посібник / Балановська Т. І., Гоголя О. П., Троян А. В., Сотник В. В. Вид. 2-ге, переробл. і доп. Київ: ЦП «КОМПРИНТ», 2024. 606 с. URL: <http://dSPACE.nubip.edu.ua/handle/123456789/9827>
4. Управління бізнесом: навчальний посібник / Т.І. Балановська, А. В. Троян, О. М. Гавриш, В. В. Восколупов. Вид. 2-ге, переробл. і доп. Київ: ЦП «КОМПРИНТ», 2024. 303 с. URL: <http://dSPACE.nubip.edu.ua/handle/123456789/9825>

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Балановська Т.І., Гоголя О.П., Кубіцький С.О., Михайліченко М.В., Троян А.В. Управління організацією: навчальний посібник. Київ: ФОП Ямчинський О.В., 2021. 464 с. URL: <http://dSPACE.nubip.edu.ua/handle/123456789/7902>
2. Балджи М.Д. Етика бізнесу : навч. посіб. Київ : ФОП Гуляєва В. М., 2021. 332 с.
3. Бойко О.М. Business ethics rules: application problems. Scientific Notes of Lviv University of Business and Law. 2022. Vol. 32. P. 92-98. URL: <https://nzlubp.org.ua/index.php/journal/article/view/526/487>
4. Гриценко Т.Б., Гриценко С.П., Іщенко Т.Д., Мельничук Т.Ф., Чуприк Н.В., Анохіна Л.П. Етика ділового спілкування. Київ : Центр учбової літератури, 2021. 344 с.
5. Данкевич А.Є., Ніценко В.С., Липовий Д.В., Данкевич В.Є. Етика економіста та соціальна відповідальність бізнесу: інституційні засади та сталий розвиток. Інтернаука. Серія: Економічні науки. 2025. № 3. URL: <https://dSPACE.nuft.edu.ua/items/6aada586-17af-4cee-b03f-dceac4cd2717>
6. ESG для всіх: як бізнесу перейти на бік сталого розвитку. Дія.Бізнес. URL: <https://business.diia.gov.ua/en/cases/sistematizacia-biznes-procesiv/esg-dla-vsihnnaviso-ta-ak-biznesu-perejti-na-bik-stalogo-rozvitku>
7. Корнієнко Т., Чирва Г. Етика ділових відносин як основа корпоративної культури. Економічні горизонти. 2024. № 3 (28). С. 285-293. URL: <https://eh.udpu.edu.ua/article/view/312239>
8. Липчанський В.О., Царенко І.О., Пітел Н.С. Етика бізнесу як різновид професійної етики в контексті соціальної відповідальності підприємців та управлінських кадрів. Підприємництво та інновації. 2024. № 15. URL: <https://ei-journal.in.ua/index.php/journal/article/view/386>
9. Ніколаєнко І.В. Етика та соціальна відповідальність бізнесу. Економічний вісник Національного технічного університету України «КПІ». 2025. № 32. URL: <https://ev.fmm.kpi.ua/article/view/328553/319882>
10. Огінок С.В., Когут М.В., Когут А.В. Етика та корпоративна соціальна відповідальність у міжнародному бізнесі. Київський економічний науковий

журнал. 2024. Вип. 4. С. 171-176. URL:
<https://journals.kyiv.ua/index.php/economy/article/view/114>

11. Сотник В.В., Гоголя О.П., Восколупов В.В. Ділова етика як інструмент формування корпоративної культури у системі менеджменту підприємств в умовах глобальної невизначеності. Бізнес Інформ. 2025. № 11. С. 447-455. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2025-11_0-pages-447_455.pdf
12. Сушик І.В., Сушик О.Г., Мартинюк Я.М., Вісин В.В. Етика бізнесу : навч. посіб. Луцьк : ІВВ Луцького НТУ, 2019. 268 с.
13. Черненко О.А. Корпоративна етика як інструмент розвитку бізнесу: світовий досвід та українські реалії. Київський юридичний журнал. 2025. С. 54-62. URL: <https://journals.fpk.kyiv.ua/index.php/kyivlawjournal/article/view/77/71>
14. Чирва О.Г., Чирва Г.М. Етика бізнесу: навч.-метод. посіб. для аудиторного та самостійного вивчення дисципліни. Умань : Візаві, 2021. 115 с.